

Programska izjava predsednika Berzantija

Po preosnovi deželne vlade, ki je danes ne sestavljajo več samo predstavniki krščanskih demokratov in socialnih demokratov, temveč so vanjo vstopili tudi predstavniki socialistov in republikancev, je predsednik Berzanti imel daljši programski govor, iz katerega v celoti objavljamo tisti del, ki neposredno zadeva slovensko narodno manjšino. Dr. Berzanti je v tej zvezi dejal:

»V okviru politike leve sredine so bistvene važnosti odnosi medsebojnega razumevanja med različnimi civilizacijami in izročili ter zaradi tega tudi odnosi med državljanji italijanskega jezika na eni strani ter državljanji slovenskega jezika na drugi strani.

Dežela bo v mejah svojih pristojnosti nadaljevala svojo dejavnost za pospeševanje razvoja skladnega in omikanega sožitja med državljanji ne glede na jezik, pleme, običaje in kulturo, ker so vsi enaki pred zakonom v uživanju pravic in v izpolnjevanju dolžnosti, ki iz zakona izvirajo.

V tej perspektivi bo odbor leve sredine prispeval k uresničevanju demokratične politike do slovenske manjšine in bo podpiral tiste predloge (tudi zakonodajne pobude na parlamentarni ravni), ki bodo težili k temu, da se priznajo upravičene potrebe in zahteve jezikovne skupine, pri čemer se bo postavil proti vsakršni obliki pobesnelega nacionalizma in ostankov rasistične miselnosti, kjer koli bi se pojavili.

Odbor namreč meni, da se mora demokratična politika, po kateri so se ravnale stranke leve sredine nasproti manjšinam, in ki se je že na splošno začela s konkretnimi uresničenji, razvijati, da se doseže privolitev vedno širšega dela manjšin na demokratično politiko v deželnem in vsedržavnem merilu.

»Odbor namerava pospeševati, podpirati in dajati vse pobude, ki bodo lahko nadalje razvijale in poglobljale kulturne in gospodarske odnose z obmejnimi deželami, zlasti s Koroško in Slovenijo.«

Važna pobuda Slovenske skupnosti:

Kot vidimo, je deželni predsednik, kar zadeva odnose med slovensko manjšino in italijansko večino, skoraj dobesedno ponovil to, kar izhaja iz sporazuma, ki so ga stranke leve sredine (razen republikancev) sklenile januarja 1965 s Slovensko skupnostjo. Naravno je zato, da moramo smatrati Berzantijeve izjave za pozitivne, ker dokazujejo, da so bila določena načelna stališča glede odnosov med večino in manjšino sprejeta tudi na deželni ravni.

MORO JE SESTAVIL SVOJO TRETJO VLADO

Ministrski predsednik Moro je v sredo, 23. t. m., predložil predsedniku republike seznam članov svoje tretje vlade, s čimer se je dejansko zaključila vladna kriza, ki je nastala v drugi polovici januarja, potem ko je poslanska zbornica s pomočjo tako imenovanih »prostih strelcev« zavrnila vladni osnutek zakona o otroških vrtcih.

Predsednik Moro je ponovno dokazal svojo izredno sposobnost in spretnost pri odstranjevanju in uglaševanju hudih nasprotstev med strankami sredinsko-leve vladne koalicije, saj se je to lahko posrečilo samo človeku z izredno mirnimi živci, izredne potrpežljivosti in velikega razumevanja za stališča in zahteve svojih političnih partnerjev.

Nova vlada šteje skupno 28 članov, in sicer enega več kot zadnja vlada, ker je bilo ustanovljeno novo ministrstvo brez listnice, kateremu je zaupana naloga, da pripravi, kar je potrebno za izvedbo deželnih avtonomij. Poleg ministrskega predsednika imajo demokristjani v vladi 18 svojih predstavnikov, socialisti imajo podpredsednika vlade Nennija in 5 drugih ministrov, socialdemokrati 3 ministre in republikanci ministra za pravosodje.

Demokristjanske struje so v vladi takole zastopane: morodorotejci imajo 11 predstavnikov, prijatelji Scelbe 2, prijatelji Fanfanija 3 in levičarji 2 zastopnika. Fanfani je ponovno prevzel zunanje ministrstvo, obrambno ministrstvo je bilo po dolgih letih zaupano socialdemokratu Tremelloniju, ministrstvo za zunanjo trgovino pa socialistu Tolloyu, ki je prvič postal minister. Obe zadnji ministrstvi sta bili v zadnji vladi v rokah demokristjanov.

Vprašanje poslanca Scelbe je bilo rešeno tako, da bo izvoljen za predsednika vsedržavnega sveta krščanskodemokratske stranke, ki je bolj predstavniška funkcija v stranki kot politično - upravna (vsaj tako je bilo doslej).

Zadnji so sporazum o programu in sestavi nove vlade odobrili socialisti. Na seji strankinega vodstva je sporazum bil potr-

jen z večino glasov, ker je leva opozicija glasovala proti.

Program vlade potrjuje vse glavne obveznosti, ki so bile sprejete že ob nastanku prve sredinsko-leve vlade. Vsebuje pa tudi nekaj novih obveznosti, zlasti glede na roke, v katerih se morajo nekatere programske točke izvesti. Kakor hitro bo vlada prejela zaupnico v parlamentu, bo predložila senatu v odobritev zakonski osnutek o državnih otroških vrtcih (to je bil, kot smo že omenili, vzrok, da je prejšnja vlada odstopila).

Vlada bo čimprej proučila in z zakonom odobrila petletni načrt za gospodarski in družbeni razvoj, hkrati pa bo pripravila zakon za proračunsko ministrstvo in ministrstvo za gospodarsko programiranje, za preosnovo delniških družb in za svobodno konkurenco. Ministrski svet bo predložil parlamentu finančni zakon za dežele. Deželne volitve bodo ali skupno z bodočimi državnoborskiimi volitvami (leta 1968) ali najkasneje tri mesece potem, ko se bo prvič sestel novi parlament. Urbanistični zakon bo predložen obema zbornicama na osnovi besedila, o katerem se je leva sredina sporazumela junija 1964. Vlada bo dalje predložila zakonski osnutek za preosnovo sedanjega ustroja bolnišnic.

Po mnenju socialističnega tajnika De Martina je doseženi sporazum o vladnem programu pozitiven, zlasti glede na dejstvo, da je bil natančno določen rok, v katerem se morajo razpisati deželne volitve, kar bo gotovo bistveno spremenilo upravni ustroj države.

Potek in zlasti zaključek vladne krize sta ponovno dokazala, da razen politike leve sredine ne obstoja danes v Italiji nobena druga stvarna politična alternativa. Razumljivo je, da se s tem leva in desna opozicija ne strinja, saj je naravno, da v državi, kjer je politični pluralizem z ustavo uzakonjen, ne more biti enotnih pogledov tudi v marsikaterih osnovnih in temeljnih političnih vprašanjih.

Človek se samo vprašuje, zakaj in čemu nastane toliko vladnih kriz v eni sami petletni zakonodajni dobi, če so si glavne in najmočnejše stranke že zdavnaj edine, da je politika leve sredine edina podlaga, na kateri je možno sestaviti čvrsto in učinkovito vlado. Prav te pogoste vladne krize pa predstavljajo šibko točko italijanske demokracije in zato bi moral biti eden glavnih ciljev politike leve sredine tudi ta, da se demokratično življenje v državi čimbolj konsolidira. Če tega ne bo, grozi nevarnost, da bo tudi Italiji čakala usoda, ki je pred 7 leti doletela Francijo, ko je zavladal avtoritarni in paternalistični De Gaullov režim.

Drugo vprašanje je seveda, če, kako in kdaj bomo od besed prešli k dejanjem. V dobrem letu svojega delovanja ni namreč dežela skoraj ničesar prispevala k reševanju odprtih slovenskih vprašanj. Ne bomo tu razglabljali, kje so vzroki takšnega stanja. Kar naše ljudstvo zanima, je, da se njegovi problemi začno končno pravično urejevati. Od politikov je v glavnem odvisno, da tako uredijo državni ustroj, da bo sposoben naglo, nepristransko in pošteno rešiti tudi vprašanja slovenske manjšine v Italiji.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 27. februarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15: Poslušali boste — Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Rdeča vrtnica«, pravljična, napisal Ivo Banko, prevedla Nada Konjedic; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Sanremo 1966; 15.30 »Blizu in težko«, radijska drama v osmih slikah, napisal Luigi Squarzina, prevedel Martin Jevnikar, Igra R.O., režira Jože Peterlin; 17.45 Glasba tržaških skladateljev za komorne skupine; 18.30 Kino včeraj in danes — pripravil Sergij Vesel; 19.00 Dve sto let valčekov; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 20.30 II slovenske folklorne: Lelja Rehar: »Na vojsko se odpravljajo«; 22.10 Cerkvena in nabožna dela italijanskih skladateljev.

♦ PONEDELJEK, 28. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (Oddaja za srednje šole); 12.15 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole (Oddaja za srednje šole - Ponov.); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.00 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: »Realizem«; 19.30 Postno predavanje: Janez Vodopivec: »Vse ljudstvo božje je v Cerkvi poklicano k svetosti«; 21.00 Domenico Cimarosa: »La baronessa stramba«, operna enodejanka.

♦ TOREK, 1. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: Lelja Rehar: »Na vojsko se odpravljajo«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Javni koncerti Radia Trst 1965-66. Izvajata fagotista Vojko Cesar in pianist Gabrijel Pisani; 19.00 Plošče za vas, qinz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar; 23.00 Nova glasba. Posnetki s XVII. festivala sodobne glasbe v Benetkah.

♦ SREDA, 2. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami — pripravlja Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Za I. stopnjo osnovnih šol - PONOVI); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Klavirska glasba, Samo Vremšak: Sonatina; Trije preludiji. Izvaja Leon Engelman; 19.15 Higiene in zdravje — pripravlja dr. Rafko Dolhar; 19.30 Moški pevski zbor iz Celja, vodi Egon Kunej; 20.35 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru približno ob 21.35 Knjižne novosti: Italo Calvino in njegova knjiga »Le cosmicomiche«, pripravil Josip Tavčar.

♦ CETRTEK, 3. marca, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Klasiki moderne glasbe; 19.10 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Federicova smrt«, radijska drama, napisal Anthon Quintana, prevedel Ivan Savli; 22.45 Slovenski solisti: Tenorist Mitja Gregorač, pri klavirju Pavel Sivic, Eugen Suchon: Pesmi z gora.

♦ PETEK, 4. marca, ob: 11.30 Radio za šole (Za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravlja Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Za II. stopnjo osn. šol. - PONOVI); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravil Dragotin Cvetko; 19.00 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze: Ana Sturm: »Tipi naselij v Zgornji Soški dolini«; 19.30 Postno predavanje: Janez Vodopivec: »Svetost ljudstva božjega je svetost popotnikov k cilju«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina sodobnih političnih strank: Umberto Segrè: Angleške izkušnje kot zgodovinsko dejstvo.

♦ SOBOTA, 5. marca, ob: 12.00 Kulturni odmevi: Dejstva in ljudje v deželi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino — pripravil Dušan Jakomin; 16.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne: Matevž Hacc: »Bolničarka Neža«; 17.20 Skala in ladja — komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnih letu; 17.30 Širimo obzorja: »Ikar 1975«. Napisal Slavko André; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Panorama jazz — pripravil Sergio Portaleoni; 19.15 Družinski obzornik — pripravlja Ivan Theue Vrschuch; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Jezusovo javno delovanje, trpljenje in smrt. Po evangeliu napisala Tončka Curk. Druga slika 22.30 Koncert za pihala in orkester.

Ameriški nameni v Vietnamu

Ameriški zunanji minister Rusk je imel te dni govor v senatni komisiji za zunanje-politične zadeve. V njem je razložil namene ameriške politike v Vietnamu. Med drugim je izjavil, da je že leta 1954 tedanja ameriška vlada dobila podporo kongresa, kar zadeva politiko v Vietnamu. Tedaj je kongres odobril pogodbo o obrambnem zavezništvu za južnovzhodno Azijo — SEATO — ki je obvezala Združene države, da morajo braniti pred komunistično nevarnostjo tudi Južni Vietnam. Rusk je naglasil, da sa razni senatorji, ki zdaj kritizirajo vladno politiko v Vietnamu, tedaj odobrili pogodbeno obveznost Združenih držav, da se z vsemi sredstvi uprejo vdoru komunizma v Južnovzhodno Azijo.

Rusk je tudi opozoril na dodatne obveznosti, ki sta jih prevzela predsednik Eisenhower in John Kennedy leta 1954 in 1961 nasproti južnovietnamski vladi. V svojem dolgem govoru je Rusk tudi naglašal, da ameriška politika v Vietnamu dosledno spada v akcijo, ki je bila podvzeta na raznih krajih sveta, in katere namen je preprečiti, da bi se komunizem s silo širil v škodo šibkih držav. V primeru Vietnamu nihče ne more dvomiti — je dejal Rusk — da je nastal spopad zaradi oboroženega napada komunističnega režima v Hanoju na Južni Vietnam in da spada zato pod člene pogodbe SEATO proti komunističnim napadom.

Ameriški zunanji minister je potem izjavil, da se poslužuje mednarodni komunizem po polomu svoje napadalne taktike, s kakršno je začel na Koreji, sistema tako imenovanih osvobodilnih vojn. Zagotovil je,

HUDO POMANJKANJE ŽIVIL V INDIJI

Na poziv papeža in državnikov še dalje po vsem svetu zbirajo prispevke za stradajoče prebivalstvo v Indiji.

Indija je imela zaporedoma dve slabi kmetijski letini v letih 1962 in 1963, a lani jo je zadela ena najhujših suš, ki je hudo škodovala tako poletnim kot zimskim pridelkom. Z novim letom je nastopilo pomanjkanje živil ter je v sedmih državah federacije prizadetih okrog 100 milijonov prebivalcev. Kritičen je zlasti položaj 15 do 20 milijonov otrok v starosti od enega do 14. leta.

Sedanja kriza se utegne v prihodnjih mesecih še poslabšati. Izboljšanje je mogoče pričakovati šele proti koncu leta, seveda če bo kmetijska letina dobra. Indija zdaj potrebuje za prehrano vsaj 11 do 14 milijonov ton žita ter 130 tisoč ton mleka v prahu. Indijska vlada je druge države zaprosila za živila od žita do mleka in maščob, za dolgoročno posojila in za prevozna sredstva.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. februarja, nedelja: Gabrijel, Baldomir
28. februarja, ponedeljek: Roman, Just
1. marca, torek: Zorko, Albin
2. marca, sredi: Janja, Simplicij
3. marca, četrtek: Milena, Kunigunda
4. marca, petek: Kazimir, Mislav
5. marca, sobota: Bogo, Friderik

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Grophis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

da Združene države ne bi bile intervenirale v Vietnamu, če bi bilo šlo za čisto notranje vprašanje. Poudaril je tudi, da želi, da bi se komunizem tudi v Aziji odrekel svoji napadalni aktivnosti, kot je to že storil v Evropi.

Omenjajoč štiri mirovne pogoje, ki jih je postavil hanojski režim, je Rusk izjavil, da so v celoti nesprejemljivi. Sprejeti take pogoje bi pomenilo izročiti Južni Vietnam komunistom, je dejal.

Na koncu je Rusk naglasil, da bo možno hitro skleniti mir, če bo komunistična vlada v Hanoju prenehala z oboroženim napadom na Južni Vietnam.

O mirovni pogajanji se v zadnjem času vse manj govori.

GRADNJA KOPRSKE ŽELEZNICE SE BO VNDARLE NADALJEVALA

Republiški in gospodarski zbor ljudske zbornice Slovenije sta odobrila zadnje dni več gospodarskih zakonov.

Med drugim so sklenili, da bo republika Slovenija letos porabila razpoložljiva sredstva iz investicijskega sklada za elektroindustrijske objekte v gradnji. Iz istih virov bo republika sodelovala letos tudi pri financiranju železniške proge Koper-Prešnja z zneskom 7,5 milijona novih dinarjev, če bodo zainteresirane gospodarske organizacije vložile štirikrat večji znesek. Tako je upati, da bodo tudi letos vendarle nadaljevali z gradnjo koprške železnice in da bo nekoč le dokončana.

Kot znano, so namreč v Beogradu črtali koprsko železnico iz seznama tistih del v petletnem gospodarskem načrtu, ki jih bodo gradili s prispevkom federacije. Bati se je bilo, da bo gradnja koprške železnice zastala najmanj do konca leta 1970. Toda uprava podjetja koprškega pristani je zagrozila, da bo koprski pristan sploh nehal delovati, če ne bo v kratkem zgrajena železnica, ker je promet blaga brez železnice v pristan in iz njega predrag.

NEMIRNA LATINSKA AMERIKA

V petek so se zbrali odposlanci držav latinske Amerike, združenih v organizaciji OAS, k zborovanju v Washingtonu. Razpravljali so za zaprtimi vrati. Na dnevnem redu so imeli razmere v dominikanski republiki, kjer je prišlo zadnje čase do hudih stavk in krvavih spopadov.

Nevarnost nove revolucije se bliža tudi na zahodni polovici otoka, v republiki Haiti. Haitška opozicija pripravila velikopotezno akcijo proti predsedniku Françoisu Duvalieru, ki je začel vladati popolnoma absolutistično. Ustanovil si je posebno policijo »Ton-ton-Macoute« imenovano, ki je popoln posnetek hitlerjanskih esesovcev. Proti njim pripravila opozicija gverilske oddelke. Bati se je, da bodo na Haitiju počili strelji, še preden bo mogla poseči vmes Organizacija ameriških držav, katere članici sta tudi Haiti in San Domingo.

Pod režijskim vodstvom Mirka Mahničja je ansambel ljubljanskega Mladinskega gledališča nastudiral recital poezije Franceta Prešerna. V enourni recitacijski program, v katerem se menjavajo solistične in zborne izvedbe, so uvrščene značilne Prešernove pesmi od romanc mimo elegij, gazel, balad do izbora iz »Sonetov nesreče« in »Sonetnega venca« do zaključne »Zdravljice«.

Zanimiva polemika o Keltih v Sloveniji

Med slovenskimi zgodovinarji se je zadnji čas zelo poživilo zanimanje za najstarejšo slovansko zgodovino. Pojavila se je namreč nova generacija mladih zgodovinarjev, arheologov in umetnostnih zgodovinarjev, ki skušajo vnesti v presojo slovenske zgodovine in zlasti tudi najstarejše, več realizma in odtrgati zgodovinske študije od romantičnih konceptov prejšnjih generacij, ki je postavljala ves zgodovinski študij in raziskave na jezikovni in rasni temelj. Med slovenskimi zgodovinarji romantičnega, marksističnega in zgolj realističnega koncepta so se zato vnele v zadnjih letih zanimive polemike. Zgostile so se zlasti okrog nove Zgodovine slovenskega naroda, ki jo je napisal Bogo Grafenauer in jo objavil najprej pri založbi Kmečka knjiga, zdaj pa že v novi in predelani izdaji pri Državni založbi Slovenije. Doslej sta izšla dva debela zvezka, napovedanih pa jih je še precej, tako da jih bo skupno deset ali dvanajst.

Starejši zgodovinarji so zastopali romantično pojmovanje narodov in zato tudi narodne zgodovine, kar so povzeli po nemškem romantičnem zgodovinopisju. Tako so pojmovali Slovence oziroma slovenski narod kot samo jezikovni in rasno skupnost. Moderni zgodovinarji pa odkrivajo v slovenski zgodovini več komponent in zato korigirajo zgrešene teorije prejšnjih zgodovinarjev, ki so skušali izločiti ali vsaj čim bolj zmanjšati vse tisto, kar se jim ni zdelo slovansko; tako na primer tudi vlogo takojmenovanih staroselcev v najstarejši slovenski zgodovini, to je delno že poromanjenih keltskih prebivalcev nekdanjega Norika (t. j. Gorenjske, Stajerske in Koroške). Prikazovali so stvar tako, kakor da so poselili prvi Slovenci prazno ozemlje, ali vsaj ozemlje, ki je bilo skrajno redko poseljeno, tako da ni igralo prvotno prebivalstvo skoro nobene vloge pri oblikovanju slovenskega naroda in najstarejše slovenske zgodovine. Nova generacija slovenskih zgodovinarjev pa odkriva močne in celo odločilne vplive teh staroselcev na slovenski narodni značaj, kulturo, zgodovino in celo jezik, pa tudi na pokristjanjenje Slovencev in na njihovo prvo državo.

Zanimiv prispevek k tej polemiki med romantičnim in realističnim pojmovanjem slovenske zgodovine najdemo tudi v januarški številki osrednje slovenske revije »Sodobnost«, ki jo je pred kratkim res nekdo označil za konvencionalno, vendar pa prinaša vsaj v svojem esejističnem delu večkrat zelo zanimive in »nekonvencionalne« prispevke.

Zgodovinar Jaro Šašel je objavil namreč daljši polemični članek oziroma recenzijo o prvem zvezku Grafenauerjeve »Zgodovine slovenskega naroda«. V svoji recenziji se ustavlja zlasti pri vprašanju staroselcev in piše med drugim: »Grafenauer poroča o nemških hipotezah, ki poudarjajo slovansko nedržavotvornost in skušajo razložiti Karantanijo in njene posebnosti z obstojem staroselcev, predvsem germaniziranih Romanov. Pri tem, ko zavrača neutemeljene nemške misli, zaide v drugo skrajnost. Avtohtone (to je staroselce), ki bi bili dočakali srednji vek, dopušča le v odročnih legah in v skrajno majhnem številu. Za to trditve navedeni dokazi pa so šibki, na primer toponimi, češ da so ti, ki so prišli do nas, sporočeni v latinski obliki. V dru-

gi praktično niso mogli biti, ker imamo ohranjene le latinske zapiske in ker se krajevna imena najbolj asimilirajo. Elementov, ki približujejo, celo dokazujejo nasprotno, je že danes, ko v tem študiju pri nas ni kake sistematike, ogromno, da o indicij, ki kažejo, na primer celo na ohranitev jezika staroselcev, kar teoretično dopušča tudi Grafenauer, niti ne govorimo. Grafenauerjeva tendenca čim bolj reducirati kontinuitetne elemente ter eliminirati do neke meje »romanizirane« staroselce, je neopravičljiva na eni strani spričo elementov, kot rečeno, ki kontinuiteto že nakazujejo, na drugi strani pa spričo pomanjkanja raziskav.

Zato ne dvomim — nadaljuje Šašel — da bo zgodovina slovanstva v vzhodno-alpskem prostoru doživljala še bistvene dopolnitve, ne-le v okviru razvoja stvarne kulture (ta je vselej le spremljiva oziroma rezultat ekonomskih, poselitvenih in življenjskih dogajanj), ampak predvsem v okviru družbene organizacije, študija plemensko-političnega razvoja, narodnega blaga in verovanja, staroselčnosti. Omejeni stik s staroselci, a »samo« v gospodarskem pogledu, dopušča Grafenauer sam; ker so alpski Slovani od Germanov hkrati dobili pobude za vključitev v fevdalizem, je za avtorja oboje vzrok, da so prehiteli razvoj v primeri z drugimi Slovani. Vendar je za Karantanijo predvsem

značilen neki privilegiran položaj, ki korenini, menim, pretežno v zgodovini, to je v staroselcih. Poleg tega bi na Karantanskem predvsem pričakovali dokumentacijo za dolg obstoj prvotnih rodov in plemen, začuda pa ni že sredi 8. stoletja, ko so prišli Karantanci pod frankovsko nadoblast, o teh plemenih nikakega sledu. To je edinstveno med Slovani in kaže, menim, spet na izredno organizirano moč staroselcev, ki so se v Slovanih sicer utopili, jih pa s tem precej poenotili in organizirali. Dalje, ker nastane državna formacija s preseljivijo enega plemena, se praviloma uveljavi ime tega plemena. V Karantaniji tega ni, naziv Karantanija ni slovenski, Grafenauer meni, da tudi ni poznan v antiki, v čemer se moti. Ime je v osnovi, kot vse kaže, keltsko.

Vsi ti in številni paralelni procesi so še nejasni v podrobnosti, v obrisih pa so poznavalcem antike dokaj nedvomni. Res pa je, da so zelo raztreseni po literaturi, zato jih človek, ki se s temi problemi ne more ukvarjati dovolj na drobno, zlahka spregleda. Mnogo jih pa še tudi ni zapisanih, marveč o njih strokovnjaki diskutirajo v ozkem krogu,« pripominja Jaro Šašel v svojem zanimivem prispevku k vprašanju najstarejše slovenske zgodovine in k vprašanju keltskih staroselcev, ki je postalo eno najzanimivejših vprašanj stare slovenske zgodovine, tako da so priredili slovenski zgodovinarji nedavno svoje prvo znanstveno zborovanje ali »Kolokvij o Keltih v Sloveniji«.

SIAM - PRIHODNJI CILJ?

»Dobro jutro, ljubi poslušavci! Dan svobode se bliža!« S temi pomenljivimi besedami oddaja svoj pozdrav tajna radijska postaja, ki se imenuje »Glas Tajskega ljudstva«. Ta oddajnik se nahaja v kitajski pokrajini Yunnan, kar je razvidno tudi iz vsebine oddaj. V njih so naslovljeni pozivi na siamsko ali tajsko ljudstvo, naj sledi vzgledu Vietkonga in naj stopi v odločen boj proti ameriškim in domačim izkoriščevalcem.

Doslej je Siam veljal za eno najbolj trdnih držav na jugovzhodu Azije. Ta dežela, ki meri nad pol milijona kvadratnih kilometrov in šteje 27 milijonov ljudi, ni samo politično, ampak tudi gospodarsko do-

bro urejena. Nemirni valovi iz Vietnama in Laosa pa so začeli pljuscati tudi v to doslej mirno državo.

Vlada v Bangkoku se dobro zaveda, da je prihodnji cilj pekinške zunanje politike prav Siam in da ne bo ostalo samo pri radijskih pozivih. Policija je odkrila v aprilu lani tajno vežbališče saboterjev v gosti džungli v pokrajini Yalo. Ugotovila je tudi, da prihaja v deželo vedno več kitajskih agentov, preoblečenih v trgovce. Poleg letakov proti Ameriki in za »osvoboditeljico« Kitajsko delijo med ljudstvo tudi obleko, zdravila in transistorje kot »dar kitajskega ljudstva zatiranim Siamcem«.

Na čelu tega propagandnega gibanja stoji bivša voditeljja siamske komunistične stranke, ki je bila leta 1952 razpuščena. Oba sta se takrat zatekla v Peking, kjer prejmeta velikanske vsote za odporiško gibanje v Deželi belega slona in lepe kraljice Sirikit. Kitajski tiskovni urad Sinhua uporablja tisk in radio, da vtepa v glave Siamcem imeni obeh voditeljev Phayoma Chulanonta in Mou Koua, ki sta določena od Pekinga, da prevzameta po novi državljanski vojni oblast v deželi Tajski ali Siamu, ki naj bi postala po zmagi v Vietnamu naslednji cilj kitajske ekspanzije proti Malajskemu otočju.

DROBIŽ NA ČRNI BORZI

Že nekaj časa se opaža, da primanjkuje drobiža po pet, deset, petdeset in sto lir. Posebno v trafikah, in v malih trgovinah, pri kino blagajnah in časopisnih razprodajalcih se najdeta kupec in trgovec v težavah. Bankovec za tisoč lir je že težko zamenjati, ker primanjkuje kovancev. In vendar je v obtoku po vsej državi kar za 124 milijonov kovancev nominalne vrednosti.

POKRISTJANJENJE POLJAKOV IN SLOVENCEV

»OSSERVATORE ROMANO« je prinesel besedilo pisma, ki ga je poslal sveti oče sredi decembra poljskim škofom, za tisočletnico pokristjanjenja Poljske. Pavel VI. se v njem predvsem zahvaljuje Bogu, da je napravil iz »plemenitega poljskega naroda tako trden in vzoren katoliški del Kristusove črede«. Poljska se lahko upravičeno smatra za Sveti Materi Cerkev vedno zvesto hčer in se ponaša z nazivom »Predzidje krščanstva«, ker je ohranila neokrnjeno vse svoje duhovno bogastvo po obžalovanju vrednem razkolu v Cerkev. Sveti oče potem naglašja, da bo praznovanje tisočletnice krščanstva na Poljskem še bolj utrdilo voljo poljskega naroda, da ostane vedno zvest svojim katoliškim tradicijam, Cerkev in njenemu vidnemu poglavarju, papežu.

Sveti oče je sklenil proglasiti posebno sveto leto za ves poljski narod.

Ob tem svetlem jubileju poljskega naroda nam prihaja na misel, da bi morali obhajati Slovenci sredi tega stoletja 1200-letnico pokristjanjenja slovenskega naroda. Sredi 8. stoletja po Kr. sta postala kristjana slovenska karantanska kneza Valuk in Hotimir in poklicala v državo misijonarje. Toda ta važni jubilej je šel dozdevno neopažen mimo slovenskega naroda.

Tržaškega

Bodoči razvoj Krasa

Na pobudo Sveta Slovenske skupnosti je bil v nedeljo, 20. t. m., v Trstu sestanek, ki so se ga poleg začasnega tajnika sveta Dušana Černeta, udeležili župana iz Nabrežine in Repentabra ter inženirji Vremec, Košir in Sosič. Namen sestanka je bil, proučiti bodoči razvoj tržaškega Krasa, zlasti glede na obstoječe načrte o njegovi industrializaciji.

Po uvodnih besedah tajnika Černeta je nabrežinski župan poročal o dosedanjih razpravah o tem važnem vprašanju, pri čemer je omenil stališča posameznih političnih organizacij, ki so se o vprašanju že izrekle. Omenil je dalje predavanje prof. Montesija, docenta za urbanistiko na tržaški univerzi, ter študijo prof. Mezzene, ravnatelja tržaškega muzeja prirodoslovnih ved, in

DOLOČILA SPORAZUMA O OBMEJNEM PROMETU

V jugoslovanskem zunanjem ministrstvu so si izmenjali ratifikacijske listine sporazuma, katerega sta Jugoslavija in Italija podpisali 31. oktobra 1962 v Vidmu. Sporazum ureja vprašanja osebnega, kopenskega in pomorskega prometa na obmejnem področju ter bo začel veljati 27. februarja letos.

Tisk poroča o odloku jugoslovanske vlade, po katerem bodo lahko jugoslovanski in tuji državljani nosili iz Jugoslavije do 50 novih ali 5 tisoč starih dinarjev ter prinašali v Jugoslavijo do sto novih ali 10 tisoč starih dinarjev. Ta vsota mora biti v kosih po 1 do 5 novih oziroma po 500 starih dinarjev.

Dvolastniki v obmejnem prometu (če ni to z meddržavnimi pogodbami drugače urejeno), lahko prinesejo v državo oziroma odnesejo vsak dan največ deset novih dinarjev, ostali koristniki malega obmejnega prometa pa po pet novih dinarjev.

TEČAJ ZA EKUMENSKO VPRAŠANJE IN RUŠČINO

Z marcem se bo začel v *Vzhodnem domu* v Trstu tečaj za ekumensko vprašanje in za ruski jezik. Tečaj bo dvakrat tedensko v popoldanskih ali večernih urah in bo trajal od 1. marca do 31. maja. Kdor se zanj zanima, naj se prijavi do 1. marca na naslov: Foyer Oecumenique, Vzhodni dom, via delle Doccie 38, Trst (tel. 95-575).

POSTNA PREDAVANJA NA RADIU

Radijska postaja Trst A je, kot vsa zadnja leta, uvrstila v svoj spored niz radijskih postnih govorov, v katerih bodo posamezni predavatelji letos obravnavali krepsti in čednosti, po katerih naj se odlikuje krščanski človek.

Postne govore, ki jih urejuje Mons. dr. Lojze Škerl, bo Radio Trst A oddajal vsak ponedeljek in petek ob 19.30. V času med 25. februarjem in 8. aprilom t. l. se bodo v teh oddajah zvrstili naslednji predavatelji:

25.2.: Mons. dr. Jakob Ukmar: *Krepsti*; 28.2.: Mons. prof. Janez Vodopivec: *Vse ljudstvo božje je v cerkvi poklicano k svetosti*; 4.3.: Mons. prof. Janez Vodopivec: *Svetost ljudstva božjega je svetost popotnikov k cilju*; 7.3.: Mons. dr. Rudolf Klincec: *Domoljubnost*; 11.3.: g. Marijan Živic: *Hvaležnost*; 14.3.: dr. Kazimir Humar: *Sramežljivost*; 18.3.: dr. Frančišek Šegula: *Pravičnost v Sv. Pismu*; 21.3.: dr. Lojze Suštar: *Čistost, krepkost močnih in svobodnih*; 25.3.: dr. Lojze Suštar: *Zakonska čistost*; 28.3.: Mons. Jože Jamnik: *Ubogljivost*; 1.4.: g. Franc Vončina: *Spokornost*; 4.4.: Mons. dr. Jože Prešeren: *Požrtvovalnost*; 8.4.: dr. Lojze Škerl: *Razumevanje in strpnost*.

prof. Poldinija, docenta za botaniko na tržaškem vseučilišču. Župan je še poročal o načrtu, da se na področju Grmade ustanovi vsedrjavni park kraške flore in favne, ter o načrtih za ustanovitev podobnega parka na področju Bazovice. Na koncu izvajanj je izrazil prepričanje, da je nujno potrebno, da tudi slovenske politične in druge organizacije povedo svoje mnenje o bodoči usodi našega Krasa ter si prizadevajo da bodo prisotne pri izdelovanju vseh načrtov in programov, ki zadevajo kraško področje.

Inženir Vremec je poudaril, da je treba pristopiti k obravnavanju postavljenega vprašanja predvsem s krajinskega, botaničnega in biološkega stališča; ugotoviti je dalje treba, kakšne možnosti razvoja ima kmetijstvo na Krasu, kako bi bilo s terciarnimi dejavnostmi (trgovina, promet, turizem itd.) in končno z industrijo.

Inženir Košir je naglasil, da je Tržaška zaradi industrijskega področja v Žavljah in zaradi naftovoda zgubila najboljšo obdelovalno zemljo, zaradi česar je nujno potrebno, da se prepreči nova škoda na tem gospodarskem področju. Omenil je dalje vrsto pobud, ki bi bile potrebne za razvoj vinogradništva, zelenjadarstva, cvetličarstva in domačega turizma. Pri tem je opozoril na važnost obrtništva in dejal, da bi pretežen del Krasa moral služiti tudi rekreacijskim namenom.

Inženir Sosič je govoril zlasti o načrtu za ustanovitev industrijskega področja med Opčinami, Repentabrom, Zgonikom in Prosekem.

Po obširni razpravi je bilo sklenjeno, da posamezni strokovnjaki do druge polovice marca predložijo komisiji pismene elaborate. Sklenjeno je bilo dalje, da bodo pri obravnavanju tega vprašanja poleg krajinarjev, agronomov in gradbenikov sodelovali tudi sociologi, urbanisti in ekonomisti. Vse elaborate bo komisija natančno proučila in nato posredovala zaključke pristojnim organom Slovenske skupnosti.

Kot smo zvedeli iz dnevnega tiska je te dni tudi Slov. gospodarska-kulturna zveza sprožila podobno razpravo o tem aktualnem in perečem vprašanju. Upamo in želimo, da bi vsa ta prizadevanja pripomogla, da se ne izmaliči ne samo narodnostno lice našega Krasa, temveč bi se z njegovo morebitno industrializacijo ne prizadejala morda usodna škoda tudi splošnim koristim celotnega tržaškega področja.

NOV PRAVNIK

Prejšnji teden je na tržaškem vseučilišču z uspehom položil diplomski izpit iz prava g. Igor Kosmina iz Trsta. Branil je zanimivo in aktualno disertacijo o položaju slovenske narodne manjšine v luči italijanske ustavne zakonodaje.

Novemu pravniku k uspehu iskreno čestitamo in mu želimo mnogo uspehov v njegovem poklicu.

SPREJEMANJE NAROČIL ZA ČEBULICE GLADIOL

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo je pričelo sprejemati naročila za nakup čebulic odbranih vrst gladiol-mečkov nizozemskega izvora.

Naročiti je mogoče najmanj 500 čebulic. Če bo pristojna oblast stavila na razpolago potrebna denarna sredstva, bo kmetijsko nadzorništvo dalo cvetličarjem prispevek.

GIORDANO PACCO

V torek, 22. t. m., je v tržaški bolnišnici umrl za kapjo deželni svetovalec komunistične skupine Giordano Pacco. Bil mu je 62 let. Pokojnik je bil znana osebnost v tržaškem javnem življenju, saj je bil 15 let župan v Miljah in hkrati eden izmed glavnih voditeljev tržaških komunistov. Župansko mesto v Miljah je odložil, potem ko je bil leta 1964 izvoljen v deželni svet.

Pokojnikov spomin sta na seji deželnega sveta počastila predsednik De Rinaldini in predstavnik komunistične skupine Sema. Njunim besedam so se pridružili predsednik deželne vlade Berzanti in predstavniki vseh ostalih skupin. Truplo pokojnika so pokopali v sredo na stroške deželnega sveta na pokopališču v Miljah.

Smrt Giordana Pacca predstavlja hud udarec za tukajšnje komunistično gibanje in zlasti za Milje, ki so zgubile sposobnega in požrtvovalnega upravitelja ter političnega voditelja.

RAZSTAVA SOCIOLOŠKIH KNJIG V NEMŠKEM INSTITUTU

V Nemškem kulturnem inštitutu so odprli razstavo nemških socioloških knjig. Razstava obsega 500 del in revij, ki predstavljajo najboljše s tega področja, kar je bilo zadnja leta tiskano v Nemčiji. Na razpolago je tudi seznam razstavljenih knjig.

Razstava je odprta vsak dan od 17. do 20. ure ter bo ostala v Trstu do 25. tega meseca.

DRAMSKA SKUPINA PD »IVAN CANKAR«

V torek, 1. marca ob 21. uri v Prosvetnem domu na Opčinah

PEPPINO DE FILIPPO

NI RES...

PA LE VERJAMEM

KOMEDIJA V TREH DEJANJIH

Režija: SERGEJ VERC

Prevod: JOŽE TIRAN

Scena: IVAN VERC

Nastopajo: S. Colja, M. Rogelja, S. Pertot, B. Gombač, V. Lavrenčič, A. Colja, E. Vektorato, S. Gregorič, I. Verč, S. Pernarčič, A. Mikulus, S. Pernarčič, B. Mikulus in S. Verč.

Beneška Slovenija

Ahten:

ZA PUST V POSTU

V vasi Rekluz, ki spada pod ahtensko občino, so ustanovili zakrknjeni samci prav posebno organizacijo. Zbralo se jih je okrog 40 pri dobro obloženih mizah in so si spisali pravila in poslovnik »samskega društva«. Prva točka se glasi, da bo organizacija branila svoje člane pred napadi zakonah željnih devic. Za članstvo sme prositi vsak samec, ki je dosegel 35 let. Kdor se izneveri samskemu stanu, se slovesno črta iz seznama in se mu izreče javna graja. Bahati samci so izvolili za svojega predsednika najstarejšega člana, ki ima že 78 let; za tajnika pa najmlajšega petintridesetletnika. Samsko društvo, morda edino svoje vrste v državi, je popolnoma pravilno in postavno urejeno.

Oženjeni sosedje obtožujejo samce, češ da so objavili seznam svojih članov, da bi se katera ujela. Samci pa odgovarjajo oženjenim, da so jim nevoščljivi, ker imajo samci lahko svoje uradne sestanke do zo-

ZA PRAVILNO UPOSTEVANJE POKRAJINE IN MANJSINE

Pred dnevi je imel novoizvoljeni pokrajinski odbor demokristjanske stranke svojo prvo sejo. Poročal je novi pokrajinski tajnik Agati, ki je poudaril, da bo stranka branila pravice zapostavljene goriške pokrajine.

Zgubila je že tako enega odbornika v deželni vladi. Pri decentralizaciji deželnih upravnih organov je goriška pokrajina tudi ostala ob strani. Bori se še za to, da bi prenesli vsaj sedež deželnega kmetijskega poskuševališča v Gorico. Zato se bo stranka borila, tako izvira iz poročila, proti kampanilizmu sosednih pokrajin, ki hočejo potisniti soško pokrajino na tretjo stopnjo. V tem smislu so tudi druge goriške stranke zavzele stališče za obrambo goriških pravic v okviru dežele.

Tajnik Agati je nadalje razvijal načrt o odnosih pokrajinskih in deželnih organov z organi onstran meje, da se poglobijo ne samo politični in trgovinski odnosi, ampak še v večji meri kulturni. Zato je pa potrebno, da osrednji organi v Rimu vedno obvestijo krajevne oblasti o tozadevnih pobudah in da daje možnost neposrednih stikov brez ovinkov preko Rima.

Za nas so pa še posebej zanimive smernice, katere je tajnik podal, o odnosih s slovensko narodno manjšino, ki živi v mejah dežele. Stranka si bo prizadevala, po načelih naravnega prava in v duhu papeške okrožnice »Pacem in terris«, nadaljevati resno zблиžanje z našo manjšino. Priznati ji je treba vse kulturne, gospodarske in socialne pravice ter popolno izenačenje s pravicami in z dostojanstvom večinskega naroda. Premagati je treba izumetničeno in nenaravno razlikovanje, katero je vpeljala politika fašistične dobe. Dežela se mora v tem pogledu poslužiti svoje zakonodajne moči, da nadomesti morebitno zavlačevanje od strani države.

Te besede se nam zdijo jasne in pogumne. Pričakujemo prehod od besed k dejanjem. Saj je še vedno in kljub ustavnemu členu št. 6, ki govori o jamstvu manjšin-

- Hanalska dolina

ra, ne da bi jih zjutraj sprejela zakonska polovica s kako pridigo.

Podbonesec:

OBMEJNI PREHODI

Kot se je pokazalo, je bilo na zadnjem sestanku mešane komisije zelo malo otipljivega sklenjeno, kar se tiče olajšav pri obmejnih prehodih. Kljub tej pomanjkljivosti pa stalno naraščajo prehodi tudi na slovensko-beneških blokkih. To kaže njihovo nujnost in potrebo.

Skozi vse obmejne prehode v Beneški Sloveniji so zaznamovali v mesecu januarju 42.254 prehodov; z italijanske strani 29.810, z jugoslovanske 12.444. Najbolj živahen je maloobmejni promet pri Stupici, kjer je šlo v obe smeri 40.138 oseb. Kot drugi po važnosti pride prehod pri Miščeku s 668 prehodi. Potem sledijo po vrsti Most na Nadiži, Solarji pri Dreki, Polava pri Cepletiških, ki ne dosežejo števila 500, in prehod pri Učji z 82 prehodi.

Čas bi bil, da bi se vsaj do poletja zmenili obe državi in da bi povzdignili ta blok v prehod 1. vrste.

skih pravic, dovolj očitnih krivic, ki nas ločijo od pravic in dostojanstva italijanskih sodržavljanov.

Kako daleč smo še od priznanja slovenščine v javnih uradih? Kje se nameščajo v javnih upravnih organih dežele državljani slovenske narodnosti; v kakem sorazmerju in po kakšnih kriterijih? Ali bo dežela in demokristjanska stranka dala pobude za ustanovitev slovenskih šol v Beneški Sloveniji, na podlagi naravnega prava in papeške okrožnice?

Upamo, da bo zavel nov veter in da bo beseda res meso postala tudi za vse Slovence v novi deželi.

Krmin:

UGODNI STIKI

Z veseljem moramo ugotoviti, da se tudi krminska občina vedno bolj zaveda svojega položaja na stikališču italijanskega in slovenskega sveta. Poročali smo že, da se župan in nekateri odborniki udeležujejo sestankov tudi po slovenskih naseljih v občini in jemljejo na znanje prošnje in želje domačinov.

Te dni pa je krminsko županstvo navezalo stike tudi z upravniki Nove Gorice. Tja so šli na uradni obisk župan, član občinskega odbora Prinčič in še nekateri drugi. V razgovoru z novogoriškim županom štrukljem so načeli vprašanja, ki bodo koristila gospodarskim stikom obeh obmejnih občin; saj sega novogoriško županstvo v Brdih do meje krminskega.

Odposlanci iz Krmina so ob zaključku sestanka povabili župana Štruklja in upravni odbor na obisk v Krmin. Ta sestanek je napovedan za dan 1. marca. Upravniki obeh občin imajo v načrtu, da se navežejo ne samo gospodarski, marveč tudi kulturni in športni stiki med Krminom in Novo Gorico.

Pevma - Oslavje:

POGREB — RADIJSKE ODDAJE

Prejšnji petek je umrla v goriški bolnišnici gospodinja Julijana Mikluš, rojena Valentinčič. Pokojnica je bila doma iz Podsaotina. V neprestanem delu in skrbnem gospodinjstvu je čakala lepo starost 84 let. Po smrti moža Nuteta je rajna držala v resnici vse štiri ogle hiše pokonci. Vso družino je dobro vzgojila. Razgledana žena je bila pri vseh sosedih na dobrem glasu. To se je pokazalo tudi pri pogrebu, na domače pokopališče, katerega se je udeležilo vse polno sosedov in znancev, zlasti mater in gospodnj. Počastili so jo s številnimi vencami, pevski zbor je pretresljivo zapel nekaj žalostink. Hčerama in sinu izraža soseska globoko sočustvovanje v veri, da bo rajnica onkraj groba bogato poplačana.

V ponedeljek so po nekaterih hišah z veseljem poslušali oddajo tržaškega slovenskega radia; govoril je prof. Bednarik o življenju in delu pokojnega msgr. Jožeta Abrama, ki je bil dolgo let naš župnik.

Mnogi pa oddaje niso mogli poslušati, ker je ura okrog poldneva za to neprimeren, ljudje so tedaj še pri delu ali se komaj vračajo domov. Podobne oddaje iz naših vasi bi bile bolj ugodne ob večernih urah. To je želja tudi mnogih sosedov iz naše okolice.

Iz Goriške

Števerjan:

PRIREDITVE — POGREBI

Poročali smo že, da se je v nedeljo zaključil gospodinjski šivalno-kuharski tečaj. Končal se je zelo uspešno, kar je dokazala tudi nedeljska razstava. Obiskalo jo je izredno dosti ljudi, tudi iz mesta. Čudili so se spretnosti učenek in izdelavi krojnih predmetov in kuharskih dobrot. Razstavljeno blago so vse pokupili, da ga je še zmanjkalo. Števerjansko katoliško prosvetno društvo se je nekoliko oddolžilo učenkam in organizatorjem tečaja s pustno zabavo v torek zvečer. Društveni člani so preživeli nekaj uric v prijetni in pristrčni zabavi. Pripomniti moramo, da je tečaj pripravilo in nosilo večino stroškov prosvetno društvo in ne kak »Pro loco«, kot se je bralo tu pa tam v dnevnem časopisju. Ne razumemo, čemu si kdo po nepotrebnem prilašča očetovstvo.

Opozarjamo ponovno, da bo slov. kat. prosvetno društvo ponovilo v nedeljo 27. t. m. igro »Divji lovec« v Katoliškem domu ob 16. uri.

V ponedeljek smo pokopali našo vaščanko Gizelo Kumar, vdovo Maraž, v 65. letu starosti. Mož ji je umrl lansko leto. Družina je imela svoj dom na Sovenci pri Blažčevih. Pozneje se je pa preselila v Gorico. Bog ji daj v miru počivati!

Iz naše občine se precej ljudi izseljuje, največ v mesto. Odtok se najbolj pozna pri volivnih seznamih. Občinski urad je črtal iz volivnega seznama 50 volivcev, to je 10 odstotkov, ki so si drugje izbrali bivališče.

Podgora:

CESTE — TOVARNA — SPOMENIK

Zdi se, da je spodnji konec Podgore predač od sveta, ker nihče ne sliši pritožb tamkajšnjih prebivavcev. Že dve leti prosijo, da bi se ceste okrog šole, zlasti še Attemsova cesta, popravile in asfaltirale. Občinski svetovavci raznih skupin so si večkrat ogledali, v kakšnem razrvanem stanju se nahajajo tista pota. V dežju zijajo luknje polne voda, ki brizga pod kolesi vozil na stene in oknice hiš; poleti se pa kadi z njih tak prah, da pokrije še zelenjad po vrtovih z debelo plastjo umazanije. Res bi že bil skrajni čas, da se občina pozanima tudi za ta zapuščeni del svojega okraja. Posebno še, ker stoji tam šolsko poslopje in morajo otroci ali gaziti po blatu ali pa požirati prah. Ni to zdravju škodljivo?

Tovarna deluje zdaj že skoraj v polnem obratu. Vendar pa se še pojavljajo trenja med sindikati in podjetjem. Zdaj gre v prvi vrsti za ureditev proizvodne nagrade v oddelku umetnih vlaken.

Po vzgledu drugih občin so se zbrali tudi podgorski borci iz osvobodilne borbe in svojci padlih na pomenu, kako bi počastili spomin padlih. Sestanek so imeli v nedeljo dopoldne. Sklenili so, da bodo postavili spominsko ploščo z imeni padlih.

PREDAVANJE DR. RAFKA DOLHARJA

V sredo, 2. marca, bo ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v Gorici dr. Rafko Dolhar govoril o svoji knjigi »Pot v planine«. Predavanje bo spremljalo 150 barvnih diapozitivov. Po predavanju bo avtor svojo knjigo tudi podpisoval.

Vabljeni so vsi prijatelji naših gora.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razprava o revijah

Kot smo že v prejšnji številki N. 1. na kratko javili, je sklical Slovenski kulturni klub prejšnjo sredo, 16. t. m. zvečer, v svojih prostorih v ulici Donizetti »razgovor za okroglo mizo« o slovenskih revijah, ki so v povojnem času izhajale, ali še izhajajo v Trstu. Zbralo se je precej — okrog 60 — ljudi, med njimi nekaj urednikov bivših revij »Razgledi«, »Sidro«, »Stvarnost«, »Stvarnost in svoboda«, »Tokovi«, »Mladika«, »Most« in drugih, manj pomembnih.

Za uvod je podal prof. Martin Jevnikar, ki je razgovor tudi vodil, kratek pregled nad povojnim slovenskim revijalnim tiskom v Trstu. Omenil je, kdo so bili njihovi uredniki in v čem so bile značilnosti in kakšna je bila usmerjenost teh revij. Nato se je začela debata, ki je kmalu postala zelo živahna in v katero je posegla kaka tretjina navzočih.

Prvo polemiko je povzročilo mnenje prof. Jevnikarja o tem, kaj je bil glavni vzrok, da se revije niso mogle obdržati. Rekel je, da je bilo najbrž premalo storjeno za razširjenost revij; temu so nekateri uredniki ugovarjali, češ da urednik vendar ne more le sam prodajati svojih revij okrog. Javnost sama bi bila morala pokazati več zanimanja za to, zlasti intelektualci in šolani ljudje. Nekdo je omenil, da je takih ljudi med našo manjšino precej nad tisoč. Če bi vsak kupil eno številko revije, bi se to poznalo. Slišati pa je bilo tudi mnenje, da razmere pri nas niso v tem pogledu nič slabše kakor drugod, sorazmerno je pri nas ravno toliko ali še več kupcev revij. Treba je pač upoštevati, da kupujejo ljudje samo take revije, ki so jim idejno blizu. Glede na to, da je naša manjšina razdeljena na več ideoloških in političnih taborov, pa je jasno, da vsak tabor kupuje le »svoje« revije.

Pozneje se je razgovor vrtel bolj okrog ideološke usmerjenosti revij. Tu je postala debata še posebno živahna in utrnila se je marsikatera misel, ki je osvetlila naše in splošno slovenske razmere.

V debato so posegli predvsem urednika

»Mosta« Lokar in Vremec, bivša urednika »Sidra« Rebula in Pahor, bivši urednik »Stvarnosti« Jeza, Dušan Jakomin, Jože Peterlin in razni mlajši, med njimi Igor Tuta.

Večji del debaterjev je poudarjal, da inorabi revija kritična do naše in slovenske stvarnosti in da mora obravnavati vse naše največje probleme, ne pa zapirati oči pred njimi. Med takimi problemi sta bila omenjena današnja stiska slovenstva in problem premajhne rodnosti, ki grozi, da nas bo biološko uničil. Nekateri, kot npr. urednik »Mosta« Vremec, so naglašali tudi pomen stvarnega in strokovnega obravnavanja naših gospodarskih problemov v tržaški okolici in na Krasu, v zvezi z razlaščenjem, industrializacijo itd. Manjši del debaterjev se je zavzemal za take revije, ki naj bi se izogibale »velikih« problemov, ki vzbujajo »razprtije«, in ki naj bi rajši vzdobujale k sodelovanju, k »dialogu« in k obravnavanju naših drob-

nih, manjšinskih problemov, kjer je možnost sodelovanja in sloge večja. Nekateri mladi pa so naglašali zlasti željo po nekaki »novi« reviji, ki naj bi odrinila vstran probleme preteklosti in združila ljudi na »novem« programu. Verjetno si delajo iluzije, da bodo problemi prenehali obstojati, če ne bomo več pisali in debatirali o njih, in da bo potem nastopila »sloga«, ki si jo želijo. Opaziti pa je bilo, da se večji del navzoče mladine vendarle ne strinja s takim mišljenjem, ker jim ni prihrjevala. To je tudi razumljivo, ker je bila mladina idejno vedno razborita in je ona silila k razčiščenju idej.

Videlo se je tudi, da so nekaterim mladim dogodki naše preteklosti in polpreteklosti prav malo znani in da si v bistvu želijo revij, ki naj bi jim nudile izdelane formule in to v tako prikupni obliki, da bi jim prihranile mučno izbiro spriče dejnega pluralizma. Kot rečeno, večina ni sprejela te misli in jo je zavrnila celo z ironijo.

Debata, ki je bila nenavadno zanimiva in — upajmo — tudi plodna, je razgrela duhove in udeleženci so se razhajali z željo, da bi se kmalu nadaljevala v tej ali oni obliki, ker bi bilo treba razčistiti še mnogo problemov.

Novi številki „Pastirčka“ in „Galeba“

Te dni je izšla že peta številka mladinskega lista Pastirček, ki je tako dosegla že več kot sredino letošnjega letnika. List izide namreč osemkrat med šolskim letom. To je že 21. letnik. Odgovorni urednik je Dušan Jakomin, izdajajo ga pa slovenski kateheti v Trstu.

Pastirček ima namen vzgajati in zabavati. Namenjen je osnovnošolski mladini. Najnoveša, peta številka prinaša na uvodnem mestu članek o velikem prijatelju in dobitniku mladine Svetem Janezu Bosku. Darina Konc je objavila pesem zimsko jutro, ki je tako preprosta, da jo otroci lahko razumejo. Napisana je v tradicionalnem slogu mladinskih pesmi, ki še neposredno sega do Stritarja. Ista avtorica je napisala črtico »Živela je deklica«, ki pa spet razodeva značilno nagnjene te mladinske pisateljice, da rada opisuje žalostne dogodke oziroma smrt kakšnega otroka, kar morda ni najbolj primerno za list, ki je namenjen otrokom. Dva prispevka sta namenjena mašnim »režnikom«, nekaj člankov pa obravnava zimske športe in šport nasplošno. Pozdraviti je, da je posegel Pastirček tudi na to področje, saj šport mladini veliko pomeni. Darina Konc je navezala na značilni praznik tega letnega časa, to je na Svečnico, v pesmi z istim naslovom, ki je boljša kakor prej omenjena. Najbrž so njene tudi začetnice, s katerimi je

podpisan dramski prizorec »Zamorček, indijanček, ciganček in midva«. Nadaljuje se povest »Dogodivščine dveh dečkov«, ki jo piše Franc Jeza. V stalni rubriki »Marko in Boris« najdemo tokrat razpravljanje o filmih. Zanimiv je potpis po svetu deželi, v katerem najdemo tokrat opise izletov v razne znamenite palestinske kraje.

Poleg tega obsega ta številka Pastirčka še razne druge spise, pesmice »Pri potoku« in »Vanček modrijanček«, ki jo je napisal neki C. G. in drugo. Zanimiva so pisemca mladih bravcev, ki so objavljena na notranji strani ovitka, in katera človek rad prebere. List je lepo ilustriran. Večino ilustracij je prispeval Klavdij Palčič.

Izšla je tudi četrta številka Galeba, ki izhaja zdaj že dvanajsto leto in ga urejuje kot glavni urednik Milan Jereb. Na uvodnem mestu je objavljena pesem Mete Rainer »Sin materič« z ilustracijo Roberta Hlavatyja. Angelo Cerkvenci nadaljuje svojo pravljico povest »Resnici glave ne odobriš, ker resnica ne umira«. Napisana je živahno, a morda za otroke nekoliko preveč abstraktno. Neža Maurer je prispevala pesem »Dnevi«, Tone Seliškar pa »Zgodbo z dna morja«, ki jo preveča nekaj pustolovskega pomorstva. Neža Maurer je napisala tudi pesem »Nagajivček«, France Bevk pa črtico »Poslednje hruške«, v svojem starem stilu. Objavljen je članek o Krištofu Kolumbu in še o drugem slavnem raziskovalcu Amerike Amerigu Vespucciju.

Tudi v tej številki Galeba je dobro zastopana znana mladinska avtorica Stana Vinšek, Robert Hlavaty pa je poleg ilustracij prispeval še pesem »Moja domovina«. V številki pa najdemo še razne druge prispevke in ilustracije še drugih umetnikov, tako da lahko rečemo, da je prav pestra in živahno urejena kot navadno.

SESTDESETLETNICA SLOVENSKEGA KATOLISKEGA PSIHOLOGA

Ugledni slovenski psiholog in filozof dr. Anton Trstenjak je obhajal pred kratkim svojo šestdesetletnico. Rojen je bil v vasi Rodmošci pri Radgoni. Klasično gimnazijo je študiral v Mariboru, bogoslovje pa najprej v Mariboru, nato pa je nadaljeval bogoslovje in filozofsko študije v Milanu.

S področja psihologije, teoretične in praktične, ali bolje rečeno življenjske, je objavil okrog 150 del, med njimi precej samostojnih knjig in 40 razprav tudi v drugih jezikih. Najpomembnejša so »Psihologija dela«, »Psihologija umetniškega ustvarjanja«, »Med ljudmi«, »Pota do človeka«, »Pastoralna psihologija«, »Človek v ravnotežju«, »Človek v stiski« in najnovejša »Če bi še enkrat živel«, ki je izšla — prav tako kot nekatere prejšnje — pri Mohorjevi družbi v Celju.

Uglednemu slovenskemu katoliškemu psihologu in filozofu želimo, da bi nam dal še mnogo temeljitih sadov svojega duha.

„Mladika“ v desetem letu

Prva številka novega letnika »Mladike« se nam predstavlja spet v novi zunanji podobi. Okusni moderni osnutek je narisal slikar Klavdij Palčič. Jože Peterlin pa je napisal uvodni in hkrati jubilejni članek »V deset letih«, ker začenja ta revija letos svoj deseti letnik. »Od tistih prvih let, ko smo mislili izdajati le družinsko revijo, do danes je dolga pot« — piše. »... Mislimo, da se je naša pot nekako ugodila in da vemo, kaj je naloga revije. V bistvu bo ostala njena smer ista, kot je bila zadnja leta. Vendar bomo skušali dati še večjo globino našim razmišljanjem. Taki bodo »Duhovni problemi slovenstva«, s katerimi pričneta v tej številki prof. Rasko Vodeb in prof. dr. Truhlar.

Sledi članek Dreja »Kaj smo Slovenci dosegli«. Maks Šah nadaljuje svojo razpravo »Zgodovina slovenskega šolstva«. Esezistično in duhovno najpomembnejši prispevek te številke pa je »Razgovor pod Kvirinalom«, v novi rubriki »Duhovni problemi slovenstva«. Sestavek je napisal pesnik Rafko Vodeb v Rimu in v njem obravnava probleme, ki so nad vse aktualni za današnjega katoliškega Slovenca. Dotakne se vesoljnega cerkvenega zbora, razmišlja o lastnostih, ki so potrebne današnjemu katoličanu, in o Slovencih v perspektivi današnjega sveta. V tem delu razprave ali boljše dialoga beremo med drugim tole vprašanje spraševalca in tale odgovor tistega, ki odgovarja,

to je dr. Truhlarja: »Kaj pa povezovanje s Slovani, posebno z južnimi Slovani?«

»Naj kdo kakor koli že pojmuje povezovanje Slovencev z južnimi Slovani ali s Slovani sploh, gotovo je danes vključevanje Slovencev v Svet veliko važnejše in veliko učinkovitejše kot pa vezi s slovanskim jugom ali s slovanstvom na sploh.«

Avtor in njegov sobesednik razpravljata potem o vključevanju Slovencev v Svet in v skupni volji doma in v zamejstvu. Nastopita zlasti proti totalitarnemu mišljenju v vrstah slovenske emigracije. Sledi še odlomek o bogoslovcih in iskanju stika z novim, to je z novimi duhovnimi tokovi v krščanstvu.

Objavljen je govor, ki ga je imel Stanko Zorko pred letošnjim koncertom slovenskih božičnih pesmi v Trstu in nadaljevanje Potopisa Janeza Beleja »Nekaj dni po Afriki«.

Pesmi ni v tej številki nobene, pripovedno prozo pa je objavil samo Franc Jeza in sicer novelo »Dekle na oglas«, ki je dobila nagrado RAI. Med leposlovno prozo moramo uvrstiti tudi prispevek Danila Lovrečiča »Odstavki...«, ki je zanimiv primer novega sloga.

Tudi ta številka je obilno ilustrirana ter prinaša poleg vsega omenjenega še mnogo informativnih in polemičnih prispevkov, pa tudi članek o Prešernovem dnevu kot slovenskem narodnem prazniku.

GOSPODARSTVO

Stanje živinoreje povzročča skrbi

Stanje živinoreje ter potek trgovine s hrano živalskega izvora povzročata italijanskim gospodarstvenikom znatne skrbi. Upali so, da se bo tudi to vprašanje začelo urejevati in da bo šlo na boljše, nam pa dokazujejo številke ravno obratno. Naslednje številke nam kažejo uvoz in izvoz v prvih 10 mesecih zadnjih treh let in v milijardah lir:

Leto	Uvoz	Izvoz
1963	276	25
1964	277	31
1965	319	35

Bilanca, to je razlika med uvozom in izvozom je v vseh treh letih zelo slaba; če sodimo po lanskem letu, se primanjkljaj še dviga, saj je lansko leto zrastel kar za 41 milijard.

Kaj povzročča tak primanjkljaj? Če hočemo dobiti jasen odgovor na to vprašanje, si moramo ogledati naslednji dve razpredelnici, od katerih prva razčleni uvoz, druga pa izvoz. Številke veljajo spet za prvih 10 mesecev zadnjih treh let (v milijardah).

UVOZ HRANE ŽIVALSKEGA IZVORA:

V letih	1963	1964	1965
odrastla živina	82	76	78
ovce, koze	0,1	1,1	1,8
prašiči	4,6	0,3	0,5
meso	109	136	152
konserve	6	3,7	3,5
mesni izvleček	4,5	6	7,7
jajca	3,3	7,5	13,4
piščanci	22,3	2,3	4,6
mleko in maslo	17,2	14,7	21,6
sir trd in poltrd	19,5	20,5	26
sir mehki	5,8	6,4	6,4
sirčina - kazein	2,7	3,2	3,7

IZVOZ HRANE ŽIVALSKEGA IZVORA:

V letih	1963	1964	1965
meso	0,43	1	0,1
žive živali	0,2	0,3	0,6
sveže meso	7,5	9,8	13,3
konserve	0,9	1,3	1,3
mesni izvl.	0,4	0,5	0,3
sir trd	11,7	14,1	15,8
sir mehki	3,7	3,5	3,9
mleko in maslo	0,15	0,17	0,07
sirčina	0,007	0,008	0,003

Zatiranje kaparjev

Kaparji so neke vrste uši, ki so pritrjene na svojo podlago s posebnim sesalcem, s katerim srkajo rastlinski sok. Mnogo vrst jih je, a pri nas so najbolj znane tiste na murvah in na trtah, vsajenih blizu zidov in speljanih na latnike. Od kaparjev so redno napadena doma gojena drevesca limonov in oranž, pa tudi mnogi lepotični grmi, kot oleandri in drugi. — V zadnjem času pa tožijo mnogi sadjarji, da opažajo vedno več kaparjev na sadnem drevju; večino sadnih vrst napada kalifornijska uš ali kapar S. José (aspidotus), breskve pa sivi belkasti kapar (diaspis pentagona).

Uničevanje kaparjev mora biti direktno in indirektno. Z neposrednim uničevanjem uničujemo kaparje tako, da škropimo dre-

Iz tega lahko ugotovimo, da je kljub znani potrošnji govedine uvoz mesa še narastel; da je v Italiji kokošereja v močnem razmahu, a da do danes še ni dosegla višine, ki bi izločila uvoz jaje in piščancev; da bi v Italiji morali proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov za mnogo dvigniti, predvsem za izločitev uvoza ali pa dvigniti izvoz zlasti sira parmezana, po katerem je na celem svetu živo povpraševanje, po zelo ugodnih cenah.

To so neke vrste programske točke, ki jih bi lahko izvedli, če bi imeli v Italiji zadosten pridelek živalske krme, katere pa v resnici zelo primanjkuje. Tako je Italija uvozila lansko leto nad 50 milijonov stotov raznega krmilnega zrnja, in sicer 42,5 milijona stotov koruze in 8,1 milijona stotov drugih zrnatih krmil, zlasti ječmena in ovs. Brez krmilnega zrnja ni kokošereje, ne pitanja prašičev in ne reje goveje živine.

Iz vsega tega je očitno, da je zaskrbljenost italijanskih gospodarstvenikov upravičena.

Sameten ukrep

Jugoslovanskemu zveznemu parlamentu so predložili v odobritev preosnovno zakonodaje o bolezenskem zavarovanju za delavce. Zavarovanci so doslej plačevali 60 starih dinarjev za vsako zdravilo na podlagi zdravniškega recepta ne glede na vrednost zdravila samega. Zdaj bodo to vsoto povišali na 300 dinarjev.

Poleg tega zavarovanci v bodoče ne bodo prejimali plače v prvih treh dneh bolezni. Od četrtega do petnajstega dne bolezni bodo dobivali 80-odstotkov povprečne plače

TURIZEM V JUGOSLAVIJI

V Jugoslavijo je lani dopotovalo dva milijona 660 tisoč tujih turistov. To je 19 odstotkov več kot leta 1964.

Polovica turistov je obiskala jadransko obalo. Toda skoraj vsi tuji turisti potujejo skozi Slovenijo. Največ turistov je prispele iz Zahodne Nemčije in sicer nad 560 tisoč. Sledijo Avstrijci, Italijani in Francozi.

vesa s primernim uničevalnim škropivom.

Trenutno je najbolj primerno in zato najbolj priporočljivo škropljenje s barijevo žvepleno brozgo. To dobimo, če v vodi raztopimo »tiobar«. Žal je to škropljenje drago, ker moramo v vsakih 100 litrih raztopiti vsaj 5 kg tiobarja. Je pa to sredstvo zelo dobro in tudi učinkovito, draga pa so tudi ostala sredstva.

Dobra, a ne tako kot barijeva, je žvepleno apnena brozga. — Posredno pa uničujemo kaparje, zlasti pa kaparja S. José, če odstranimo iz bližine sadnega drevja vse žive meje in posamezne grme belega trna, robido, vrbovje, topole, pa tudi vrtnice in mnogo drugo lepotično gmričevje. — Škropimo pa še v tem mesecu, februarju.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA IN IZVOZ V SLOVENIJI

Po objavljenih statističnih podatkih je znašala lani vrednost izvoza iz Slovenije 184 milijonov in 500.000 dolarjev. V primerjavi z letom 1964 se je povečala za 22 do 24%. Izvoz iz vse Jugoslavije pa je dosegel vrednost ene milijarde in 288 milijonov dolarjev.

Industrijska proizvodnja se je lani povečala v Sloveniji za 4,7%. Naraščala pa je precej neenakomerno. V nekaterih industrijskih panogah je bila manjša kakor predlanskim, npr. v tekstilni industriji za 1%, v industriji usnja in obutve pa celo za 4%. Krivdo za to pripisujejo premajhni dobavi surovin. Kovinska industrija je lani povečala proizvodnjo za 5%, papirna pa za 2%.

TUJI KAPITAL V ITALIJI

Naložbe tujega kapitala v Italiji so lani znašale 46 milijard 300 milijonov lir. Največ novih kapitalov je bilo vloženi v petrolejski, mehanski in elektromehanski, prehranski ter kemično-farmaceutski sektor.

Največ denarja je prispele iz Združenih držav, Švice, Velike Britanije, Francije in Nemčije.

v zadnjem letu in od 16. dneva dalje 90 odstotkov.

To je nedvomno smotrni ukrep, ki bo zavrl nesmiselno trošenje sredstev bolezenskega zavarovanja. Mnogi ljudje namreč ne poznajo nobene meje v zapravljanju sredstev varovalnega sklada, tudi ob najmanjši obolesti. Ta problem povzročča težave socialnemu zavarovanju tudi drugod.

DEŽELNI ZAVOD ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

Deželni svet bo s posebnim zakonom odobril uvedbo deželnega zavoda (Ente) za razvoj kmetijstva. Upravni svet bo imenovala deželna vlada.

Taki zavodi delujejo na podlagi dveh vsedržavnih zakonov, to je predsedniškega odloka št. 948 z dne 23. junija 1962 ter zakona št. 901 z dne 14. julija 1965. Njihova naloga je, da pomagajo zadržim v posameznikom pri razvoju kmetijstva. Zlasti važna je njihova pomoč pri izboljšanju in preurejanju zemljišč, kot sta na primer komasacija in arondacija.

Nekateri pravijo, da bi moral ta novi zavod v Furlaniji-Juljski Benečiji prevzeti tudi imetje družbe »Ente Tre Venezie«.

ZA IZENACENJE DOHODKOV V KMETIJSTVU Z DRUGIMI SEKTORJI

Prvim pogovorom v okviru stalnega posvetovalnega odobra za deželno programiranje v Trstu je prisostvoval tudi prof. Archibugi, ki je ravnatelj središča za gošpodarske študije in načrte v Rimu.

V intervjuju z agencijo ITALIA je povedal, kako si bodo pri proučevanju kmetijstva zastavili za cilj izenačenje proizvodjalnosti in dohodkov kmetijstva z nekmetijskimi sektorji. K temu je treba dodati odgovor na vprašanje, kolikšna naj bo zaposlitev v kmetijstvu.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

STRELI IN PRETEPI NA SHODU V DOBROVEM

Za soboto 5. aprila je napovedal naš volilni odbor shod v Dobrovem v Brdih, na katerem so bili vabljeni tudi kmetje iz bližnjih briških vasi.

Kot govorniki so bili določeni kandidata dr. Besednjak in dr. Bitežnik in urednik dr. Janko Kralj. Tajnik dobrovskega fašia zdrav-

195.

Dr. E. BESEDNJAK

nik Armando d'Ottone je čakal na slovenske govornike s pedesetorico oboroženih fašistov, katerih večina je pridrvela na tovornem avtomobilu iz Furlanije.

V poldanskih urah so se razkropili fašisti po okoliških vaseh in se razpostavili v skupinah po cestah. V Biljani so streljali po vasi, da bi preplašili in ustrašovali ljudstvo, ki se je umaknilo v hiše. Ženske in otroci so se spustili v jok.

Okoli 5. ure popoldne so se dvignili pogumni briški kmetje iz okolice, da gredo na shod. Toda poti, ki vodijo iz Biljane na Dobrovo, so bile vojaško zastražene in fašisti so zaprli slovenskim možem in fantom dohod k zborovališču.

Začeli so streljati proti skupini 250 mož, ki je prihajala iz Biljane in Šmartnega na shod. Oboroženi sili so se morali slovenski volilci vdati in so se s stisnjenimi zobmi umaknili. Pri tem je bilo več mož in fantov tepenih. Vest o teh dogodkih se je razširila z bliskovito naglico preko Brd. Od vasi do vasi je šla ta vest proti Gorici.

Kljub temu so pogumni in zavedni Briči drugih občin prihajali v gručinah na Dobrovo. Kdor ni mogel po cestah, je šel skozi polja in po vinogradih. Čez 200 mož in fantov se je zbralo iz bližnje okolice pred gradom na Dobrovem.

Videli smo junaške kmečke gospodarje in krepke mladeniče iz Medane in Fojane ter

odposlanca iz Kozane, iz Kojškega, Cerovega in celo iz Števerjana. Dobrovci so se zaprli v svoje hiše in gledali iz oken na veliki prostor pred gradom.

Dr. D'OTTONE SE JE PREDSTAVIL

Ob peti uri popoldne so prihajali govorniki iz Gorice. Ko se je približal njihov avtomobil vasi, so gruče fašistov začele dvigati puške in začele dajati znamenje, naj se avtomobil ustavi. Brž je obkolila gruča fašistov Bitežnika, Besednjaka in Kralja. Približal se je dr. D'Ottone in se predstavil:

»Tajnik dobrovskega fašija D'Ottone.« Podal je roko Besednjaku, Bitežniku, Kralju in dejal: »Gospodje, shod naj se vrši po fašistovski, to se pravi, naj bo kratek. Prej govorite vi, nato bom jaz.« — »Dobro sprejmemo Vaš protigovor« — sta mu odvrnila Besednjak in Bitežnik.

Janko Kralj je otvoril shod v imenu »O srednjega volilnega odbora« in pozdravil v prisrčnih besedah briško ljudstvo. Nato je predstavil volilcem kandidata Besednjaka, ki so ga zborovalci pozdravili z burnim vzklkanjem. Ko je začel Besednjak govoriti, je bilo slišati iz gruče fašistov klice: »Govorite italijansko, tukaj se ne sme govoriti slovensko!«

SLOVENSKO SE NE SME GOVORITI

Besednjak je mirno nadaljeval in pozival slovensko briško ljudstvo, naj gre brez strahu in pogumno v volilni boj, naj se ne da plašiti od nikogar, zakaj Slovenci in Hrvati imajo neizpodbitno zakonito pravico do lastnega parlamentarnega zastopstva, katera jim ne sme nihče kratiti.

Koga naj briški Slovenci pošljejo zastopat svoje interese v državni zbor, če ne može, ki so se rodili in so zrasli med slovenskim delovnim ljudstvom, ki čutijo in poznajo njegovo trpljenje in njegove potrebe, ki so kri njegove krvi? Pravice, ki nam jo je priznal zakon in podpričal najvišji zastopnik

države, si ne damo jemati od nikogar

Ko se je obrnil dr. Besednjak na navzoče fašiste in izustil v italijanščini: »Volilna nasilja se po izjavi ministrskega predsednika ne bodo trpela!«, tedaj se je dvignil med navzočimi fašisti silovit krik, D'Ottone je skočil na noge in pričel vpiti: »Sedaj govorim jaz!« D'Ottone je začel napadati »Goriško Strazho«, žaliti slovenske voditelje in pozivati Briče, naj obrnejo hrbet krivim prerokom.

Ko je D'Ottone nehal, je hotel Janko Kralj podati besedo kandidatu Bitežniku. Toda v tem so začeli fašisti od vseh strani kričati: »Govorite italijansko! Tu se govori le italijansko!« Nastal je splošen, oglušujoč hrušč, fašisti so začeli skakati na zid, kjer so stali govorniki, in tudi policijski komisar iz Gradiške, ki je kričal: »Govorite italijanski! Tu se govori le italijansko!«

Janko Kralj je ugotovil, da javni rad ni zajamčen in zato je zaključil shod, pozivajoč Briče, naj izvrše 6. aprila vsi svojo dolžnost. Bitežniku so grozili z bikovko, Kralju so nastavili puško na prsi, meni so pretili s puškinim kopitom, naše kmete so pretepli.

(Dalje)

Tega še nisi vedel...

...da je prvotna domovina tulipanov v Turčiji. Cvetica je dobila ime po turškem pokrivalu turbanu, ki se imenuje tulipant. Tulipane, katerih cvet ima obliko turške kape, so prinesli v Evropo v 15. stoletju; najprej na Češko.

...da so v Rusiji še leta 1634 odrezali nos za kazen, če je kdo tobak kadil.

...da postajajo egiptovske piramide vsako leto kar za dve toni lažje, ker odnašajo turisti z njih po cele torbe okrušenega kamena za spomin.

...da je mogoče izdelovati okenske šipe tudi iz ribje kože. V Kanadi uporabljajo v ta namen kože lososov, katere toliko časa tolčejo z lesenimi kladivi, da postanejo prozorne.

...da se dobi od vsakega afriškega noja tudi do 20 kilogramov dragocenih peres.

Karolinške renesanse, prvega stika nove Evrope po propadu Rima z antiko, nismo doživeli neposredno in izvirno, čeprav smo se naselili tako blizu antične Italije in njenih mest, ki so, čeprav obubožana in propadla, še vedno hranila višjo civilizacijo mestne kulture.

Antično dediščino in zgodovinsko mestno civilizacijo so vzeli v zakup drugi, sosedni Germani in Romani. Prazgodovinske kmečke prvine pa so edine hranile slovenstvo. Kmet in neposredno iz njega izhajajoč izobraževalec sta bila tako rekoč do našega stoletja edina njegova nosilca. Tako je v celoti slovenski zgodovini vse do danes za Slovence pomenil prestop v višji civilizatorični razred odpad od slovenske skupnosti. Tako smo rasli pod težo dveh usodnih socioloških dejstev: opirali smo se lahko le na »prazgodovinske« kmečke osnove in bili smo številčno tako slabotni.

Sedaj seveda lahko razumemo, da ni zrasla slovenska junaška pripovedka in da ne poznamo slovenskega herojskega mita. Naš mit je bil pristnejši in resničnejši, je bil naša usodna zemlja. In slovenski genij je to čutil in ji zapel s stotinami svojih cerkva, s katerimi je povzdignil njeno lepoto in vrhove slovenskih gora, s stotinami svojih vasi, ki jih je postavil z gradivom siromaka, a z okusom genija, s stotinami križev, ki jih je postavil po slovenskih poljih, s svojimi kozolci po njivah in znamenji ob cestah. In naš slovenski poet, ki je bil nem ob junaških mitih, ali se ji ni zopet in zopet oddolžil in ji zapel svojo himno?

Sveta si, zemlja in blagor mu komur plodiš.

Ni nas hranila mitična vizija preteklosti, herojstva, hranila nas je pristnejša, resničnejša vizija naše zemlje in zvestobe do nje.

6

SLOVENSKA PRAZGODOVINA

Dr. STANE GABROVEC

V svojem civilizatoričnem izrazu je kmečka kultura prazgodovinska in šele mestna zgodovinska. Zato seveda ni čudno, da so nam stalno očitali, da Slovenci nimamo zgodovine. In dejansko stojimo iz gledišča 19. stoletja na nižji stopnji zgodovinske lestvice, podobno kot tudi prazgodovina ni bila zgodovina, ampak le prazgodovina, divjaštvo in barbarstvo. Danes vemo, da imamo svojo zgodovino, le da pogosto še nismo našli pravih meril, ker smo jo merili le z merili civilizatorično višjih in pomembnejših enot. V celotni viziji življenja pa seveda moramo imeti svojo zgodovino, svoje mesto, kakor ga pač mora imeti tudi preprosti človek v družbi in kakor tudi nerazviti narodi v celotni družini narodov. Še več. Zaradi tako usodne povezave slovenskega obstanka z etično osebnostjo, zvestobo delu in naporom, zvestobo zemlji, se slovensko vprašanje enkratno povezuje s celotnim vprašanjem človeka in njegove etične sile. Morda se nam tako odpira čistina za nova spoznanja, kjer bomo lahko Slovenci živeli celotnejše, kjer bomo lahko bolj brez kompleksov, bolj celotno sprejeli tudi svojo preteklost. Kot je dejal naš mislec in poet: Biti majhen ni samo zlo, je tudi možnost, da se z ljubečim sprejetjem svoje danosti povzpneš nad velikega.

K O N E C

ŠPORTNI PREGLED

Križ pred skokom

Ko smo v soboto popoldne gledali televizijski prenos smučarskih skokov za svetovno prvenstvo na srednji smučarski skakalnici v Holmenkollenu pri Oslu, smo videli, da se je eden madžarskih športnikov prekrizal, preden se je pognal po strmini in skočil. Njegovo znamenje križa je pokazala televizija vsej Evropi.

Ta gesta mladega športnika je vpiivala zelo simpatično, ker je bila spontana in občutena. Gotovo se ni prekrizal iz strahu — Madžari so znani kot pogumni in odlični športniki, četudi na smučeh še niso med prvimi, kot so v toliko drugih športih. Pač pa se je zaupal božjemu varstvu, saj se je na isti skakalnici pripetilo že več nesreč.

Na isti tekmi so slovenski skakalci skakali sicer bolje od madžarskih skakačev, vendar pa se jim ni posrečilo, da bi zasedli kako boljše mesto. Svetovni prvak pa je postal Norvežan Wirkola, ki je elegantno skočil 79,5 m daleč. Enako daleč je skočil

Vzhodni Nemec Neuendorf, a je dobil za 1 točko slabšo oceno za slog. Vsekakor tudi sodniki v Oslu niso bili ravno vzor nepristranosti.

V nedeljo so bile tekme v smučarskem teku na 15 kilometrov. Vse tri medalje so pobrali Norvežani, četrti je bil Sved in šele peti Finec. Tudi te tekme so se udeležili slovenski tekači. In spet so pristali bolj v sredini, medtem ko so bili v štafeti 12., pred Kanado in Združenimi državami. Toda tekmovali so pogumno in njihovi rezultati med svetovno elito niso slabi. Vemo, s kakimi težavami se mora otepati slovenski šport, zato smo jih spremljali z vso simpatijo.

Zmagati je lepo, toda še lepše je plemenito sodelovati v tekmi najboljših atletov in ne popustiti, tudi kadar ni mogoče zmagati. Najlepša zmaga je tudi v športu zmaga nad samim seboj in nad lastno šibkostjo in trudnostjo. In zato smo bili veseli, ko smo videli slovenske tekmovalce, tekmovalce malega naroda, enakovredno skakati in teči v družbi športnikov drugih in tudi mnogo večjih narodov. Edino, kar nas je pri tem motilo, je bilo to, da pri tem ni bilo spregovorjeno ime slovenske domovine, saj je tekme gledalo na milijone ljudi po vsej Evropi.

Težko si je misliti vzrok, zakaj ne bi nastopali tako Slovenci kakor drugi narodi Jugoslavije v tujini pod lastnim imenom: tako afirmirajo svojo narodno individualnost, za katero so se ti narodi celo tisočletje borili, da so jo obvarovali pred vsemi poskusi potujčenja.

Z Goriškega

Livada:

V NEVARNOSTI IN V SMETEH

Predmestni okraj na Livadi je v obeh vojnah predstavljal prav primeren prostor za topovske postojanke. Ze v prvi svetovni vojni so imeli Avstrijci razmeščene za hišami ob ulicah Campi in Livada ter v uršulinskem vrtu svoje baterije. Po letu 1916 so pa italijanski topovi obstreljevali iz tega kraja hrib Svetega Gabrijela in Sabotin. V drugi vojni so Nemci vlačili tja svoje topove.

Zato ni čudno, če se še sedaj najdejo zasuti v tleh številni topovski izstrelki, ki ogražajo življenje kmetovavcev in delavcev na gradbiščih. Prejšnji teden so kopali delavci zemljišče za novo stavbo in so v globini tridesetih centimetrov odkrili celo zalogo italijanskih granat. K sreči ni bilo nobenih žrtev in so hitro poklicali vojaške izvedence, ki so strelivo odstranili.

Prebivavci so mnenja, da bi morala oblast že predhodno raziskati z Geigerjevimi števci vsa zemljišča tam naokrog, preden bo prišlo do hujše nesreče.

Obenem pa naprošajo mestno upravo, da bi poskrbela za čiščenje vseh ulic po Livadi. Smetar pometa le do vhoda v uršulinski vrt. Od tam dalje pa leži ob robih, sicer lepo asfaltiranih cest, vse polno papirjev in suhih odpadkov. Vsaj enkrat na teden bi morda le kak mestni smetar opravil svojo pot tudi tam okrog.

OBVESTILO GORIŠKE BOLNIŠNICE

Civilna bolnišnica v Gorici obvešča javnost, da bo od 1. marca naprej dovoljeno obiskovanje na splošnem oddelku samo ob sredah, sobotah in prazničnih dnevih od 15. do 16. ure. To je potrebno glede na korist samih bolnikov in ta praksa velja tudi že v drugih bolnišnicah.

Kulturne novice

DRUGA IZDAJA ROMANA »POGINE NAJ PES«

Založba LIPA v Kopru je izdala drugo izdajo znanega romana Antona Slodnjaka »Pogine naj pes«. Slodnjak je opisal v tem romanu Levstikovo življenje. Knjigo je opremil Mitja Raci. Izšla je v dveh delih.

Pri isti založbi je izšla druga izdaja knjige znanega slavista Borisa Paternuja »Slovenska proza do Moderne«. Knjigo je opremil Milan Arnež.

NAJBOLJŠI

Za najboljši film leta 1965 je izbralo Društvo tujih časnikarjev v Hollywoodu igrani film »DOKTOR ZIVAGO«. Nagrado za najboljši muzikalni film pa je dobil film »Moje pesmi, moje sanje«. Za najboljše igralce leta 1965 so označili časnikarja Omarja Sarifa za njegovo vlogo v »Doktorju Zivagu« in Samantha Eggara za njeno igro v filmu »Love«.

Kot najboljša igralca v muzikalnem filmu so odlikovali Julijo Andrews za film »Moje pesmi, moje sanje« in Lee Marvinu za film »Cat-Ballou«.

GOETHEJEV INSTITUT

Te dni se je mudil na obisku v Nemškem kulturnem inštitutu v Trstu predsednik Goethejevega inštituta v Münchenu, veleposlanik Peter Pfeiffer. Goethejev inštitut ima nalogo, da seznanja tujino z nemško kulturo in jezikom. V Nemčiji ima Goethejev inštitut zdaj nad dvajset kulturnih centrov za mladino vseh narodnosti, 115 centrov pa ima v tujini, na vseh celinah.

»FESTIVAL NARODOV«

V Florenci se je končal v nedeljo »Festival narodov«, mednarodna revija etnografskih in socioloških filmov. Podelili so tudi nagrade za najboljše filme. Absolutno nagrado je dobil film »Jutri Afrika«, ki ga je posnel Francoz Jean Luc Magneron. Ta film so odlikovali z glavno nagrado zaradi realizma in objektivnosti, s katerim prikazuje prehod Afričanov od tradicionalnih oblik življenja v nove, moderne življenjske oblike.

Letočni Prešernov dan je založba Mladinska knjiga počastila z izdajo faksimila cenzurno-revizjskega rokopisa Prešernovih Poezij. Ob tej priložnosti je založba sklicala tiskovno konferenco, na kateri je izredno lepo bibliofilsko izdajo predstavil njen urednik Alfonz Gspan.

V neki bolnišnici v New Yorku je umrla nekaj slavna pevka bluesov, jazza in popevk swinga Sophie Tucker. Stara je bila 78 let.

V Nemškem kulturnem inštitutu v Trstu je bil te dni literarni večer na čast nemškega pesnika in pisatelja Pavla Pörtnerja, ki je bral iz svojih del.

Lakota postaja najhujši problem

Ameriško poljedelsko ministrstvo je izdalo pred kratkim svoje letno poročilo, v katerem poseveča posebno pozornost svetovni poljedelski proizvodnji in naraščanju svetovnega prebivavstva. V poročilu je rečeno, da se je pridelek hrane povečal lani na vsem svetu za en odstotek, prebivavstvo pa je narastlo za 2%. Toda proizvodnja živil in poljedelska proizvodnja v Ameriki in Evropi hitreje naraščata kakor prebivavstvo, medtem ko je na veliki večini ostalega sveta obratno. Celotni obseg poljedelske

proizvodnje se je lani zmanjšal v Vzhodni Evropi in v Sovjetski zvezi in sicer glede na povprečno proizvodnjo na prebivavca kar precej.

V Aziji s Kitajsko vred pa je bila celotna poljedelska proizvodnja lani sicer večja kot leta 1964, zmanjšal pa se je povprečen poljedelski donos na prebivavca. Pridelek žita v Sovjetski zvezi je bil po cenitvi ameriškega poljedelskega ministrstva lani le malo večji kot v zelo slabi letini 1963, zlasti zaradi slabega vremena.

Pomanjkanje hrane v Aziji in Afriki postaja eden najhujših problemov človeštva in to ne toliko zaradi absolutnega pomanjkanja živil na svetu (ponekod jih imajo celo preveč), kolikor zaradi zaostalosti tamkajšnjih človeških mas na azijski in afriški celini, ki ne znajo izkoristiti svojih naravnih virov prehrane. Zato bi bilo potrebno te množice čimprej kulturno dvigniti. A kako, spričo največkrat pasivnih in nesposobnih vlad?

ITALIJANSKO - JUGOSLOVANSKO INDUSTRIJSKO SODELOVANJE

V Rimu je bilo tretje zasedanje italijansko-jugoslovanskega odbora za industrijsko in tehnično sodelovanje. Proučili so dosežke v zadnjih dveh letih ter razširitev sodelovanja v letu 1966. Iz skupnega sklada bodo financirali sodelovanje jugoslovanskih in italijanskih podjetij na drugih tržiščih.

Italijansko ministrstvo za zunanjo trgovino je objavilo postopek, po katerem podjetja v Italiji lahko stavljajo predloge za sodelovanje z jugoslovanskimi podjetji. Predloge je treba skupaj s tehnično dokumentacijo poslati v Rim na naslov: Ministero del Commercio con l'Estero, Segreteria Comitato per la cooperazione industriale italo-jugoslava. Po odobritvi sporoči ministrstvo predloge jugoslovanskim oblastem.

5. marca se bo začel festival Evropske popevke v Luksemburgu.

Jugoslavijo bo zastopala slovenska pevka Berta Ambrož s slovensko popevko.

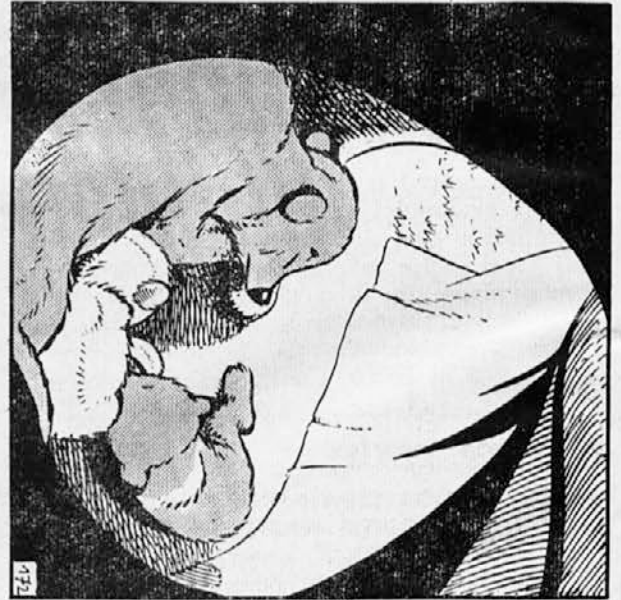
Te dni je umrl letonski pisatelj Vilis Lacis, star 61 let. Lacis je v delih avtobiografskega značaja prikazal doživljanje in svet svoje mladosti, ki jo je preživel kot ribič, pomorščak in pristaniški delavec.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

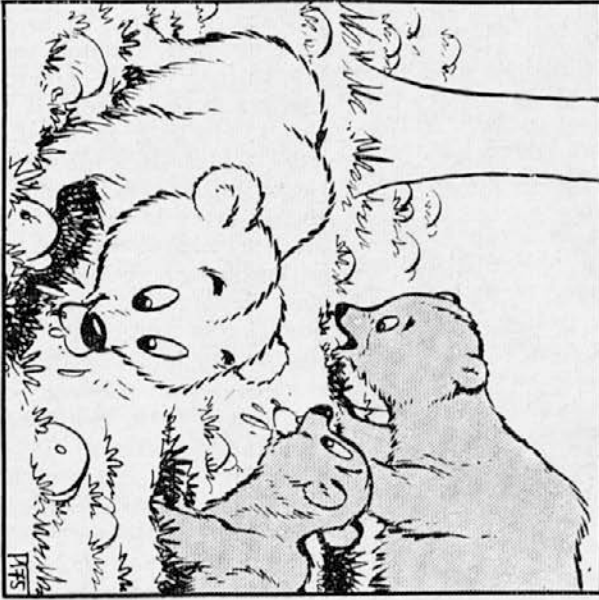
Snežek

30

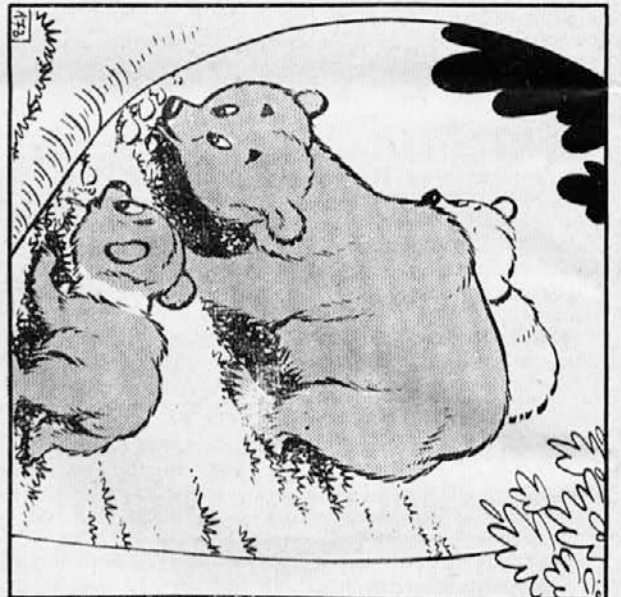
piše in riše
Miki Muster

172. Zdej so imeli dom in njihovo življenje se je umirilo. Dnevi so tekli in mladiča sta rasta kot gobe na dežju. Vsak dan so opravili jutranji sprehod k potoku, se najeli in okopali, potem pa prespali opoldansko vročino v hladnem brlogu. Proti večeru so spet kolovratili po goščavi in iskali hrane.

175. Njihovi izleti so postajali vedno daljši in večkrat so prespali noč kar na potovanju. Kosmatinka, ki se je sicer vedno oghala človeških bivališč, se jim je zdaj približala. Lakota je premagala strah. Oprezno so se prikradli v sadovnjak, strlesali bruske ter se najeli medenka, da so jim trebuhli pokali.

173. Tako je minilo poletje in v deželo je prihajala zlata jesen. Z jesenjo pa je prišlo sto in sto novih stvarit, ki sta se jih morala mladiča naučiti. Posebno iskanje hrane je postalo zelo važno. V jeseni se rjavi medvedje pripravljajo na zimsko spanje, zato si nabirajo podkožno toliško.

176. Kmetje pa so postali pozorni. Opazili so škodo, ki so jim jo delali kosmatnici in postavili so straže. Nekega dne, ko je kosmatinka preplezala visoko ograjo in zlezla na hruško, da bi jo otrjesla, se je zaslišalo kričanje in pasji lajež. Mladiča, ki sta čakala pod drevesom, sta jo ucvrla proti gozdu.

174. Snežek je zakudeno gledal, s kakšno požrelostjo pospravljala Kosmatinka in Rjavček ogromne količine hrane. Požrla sta vse, kar sta našla užitnega. On pa ni čutil posebnega teka. Njemu se ni bilo treba pripravljati na zimo. Njegov rod je bil od nekdaj valen mrza in zime v večnem ledu in snegu.

177. Medvedka pa je čepela na drevesu in ni vedela, kaj naj stori. Pod njo se je zbrala gruča psov. Ki so besno lajali in se zagajali proti njej. Focsi je niso mogli, zato se jih starka ni bala. Vedela pa je, da ji bo trda predla, če pridejo ljudje. Ti pa niso bili daleč, njihovo vplitie se je bližalo.